

PETDESET LET MESTNE HRANILNICE V LJUBLJANI

1. oktobra 1939. je preteklo petdeset let, od kar je začela poslovati Mestna hranilnica v Ljubljani. Uprava Mestne hranilnice je ob tej priložnosti izdala lepo spominsko knjigo, iz katere posnemamo sledeče podatke.

Ustanovil je ta, danes največji slovenski denarni zavod v zvezi z naraščajočo težnjo za gospodarsko organizacijo slovenskega naroda ljubljanski občinski svet. Že na prvi seji novega, prvega slovenskega občinskega sveta po volitvah l. 1882. je po dogovoru z Iv. Hribarjem stavil predlog za ustanovitev mestne hranilnice občinski svetnik dr. Alfonz Moschè, čigar predlog je kljub odporu nemških članov občinskega sveta dobil večino. Pravila je izdelal hranilnični odsek občinskega sveta in jih predložil občinskemu svetu 11. sept. 1883. Dobila so potrebno večino in bila predložena deželni vladi v odobritev, na katero pa je bilo treba čakati skoro 6 let. Dne 8. nov. 1886. je kranjski deželni odbor sprejel deželni zakon, na podlagi katerega je mestna občina prevzela splošno in posebno poroštvo za bodočo mestno hranilnico. Vlada je pravila potrdila šele 15. jan. 1889. Med tem so se izvršile vse priprave, izvoljen je bil tudi prvi predsednik Fr. Ks. Souvan in se je dne 1. okt. 1889. izvršila slovesna otvoritev hranilnice, ki je začela poslovati isti dan ob 9. dopoldne.

Kljub težavam, ki jih je morala v prvih letih premagati, je naglo napredovala in je po desetletnem obstoju dosegla stanje s 15.073 vlogami v znesku 14,403.664⁸⁶ K. Ves denarni promet od ustanovitve do 1899. je znašal 197,875.051 K 10 h; lastnega premoženja pa je prigospodarila K 249.138¹⁰. Imela je 4880 hipotečnih dolžnikov, ki so dolgovali skupno K 8,721.980³⁴, občinska posojila, ki jih je do takrat dala raznim slovenskim občinam, pa so znašala K 1,134.308²².

V drugem desetletju je denarni promet tako naraščal, da je ob dvajsetletnici v letu 1906. dosegel že K 58,135.626⁸⁸. Dne 9. maja 1908. je naznanila slovenska zastava, izobešena na hranilničnem poslopju, da so vloge prekoračile vsoto 25,000.000 K. L. 1905. se je s 1. majem preselila v novo reprezentativno poslopje v Prešernovi ulici, ki ga je zgradilo podjetje Filip Zupančič po načrtih arhitekta Jos. Vancaša. Iz Mestne hranilnice je izšla tudi misel ustanovitve Zveze jugosl. hranilnic, ki je začela poslovati l. 1910.

V zadnjih predvojnih letih se vidi občuten padec denarnega prometa, ki je l. 1913. dosegel že znižanje na 41,000.000 K.

Vojni in povojni pretresi so močno spremenili pojmovanje nalog Mestne hranilnice. Tako je dala leta 1919. 4,000.000 K posojil mestni občini za nakup živil, 1920. pa žitnoprometnemu zavodu in Vnovčevalnici za živino in mast v Ljubljani kredit do zneska 15 milijonov. Mnogo je storila tudi za omiljenje stanovanjske krize. L. 1928. je bilo v Ljubljani že okrog 1500 hiš, na katerih je bila vknjižena. Vloge so stalno napredovale in dosegle svoj višek tik ob nastopu sve-

toвне gospodarske krize l. 1931. 472,225.000 din. V smislu zaščitne uredbe, ki jo je izdala vlada 26. dec. 1932., je tudi Mestna hranilnica sklenila s 1. jan. 1933. urediti izplačevanje vlog po določeni lestvici, nove vloge pa je izplačevala brez vsakega pridržka. To dejansko zaščitno stanje, ki je 1. marca 1934. postalo tudi formalno, je trajalo do 31. marca 1938. Do konca l. 1938. so po padanju ali valovanju od 1931. dalje, ko so znašale 478,991.988 din, narastle zopet na 406,848.693 din. Dne 1. aprila 1938. so bile popolnoma oproščene vloge do 100.000 din; z lastniki višjih vlog pa je bil sklenjen sporazum, da se jim te vloge najkasneje v treh letih izplačajo. Tako je stopila Mestna hranilnica ljubljanska kot prvi slovenski denarni zavod iz zaščite.

Da bi čimbolj pospeševala smisel za varčevanje med mladino, je v začetku l. 1935. sklenila, da bo vsako leto podarila »v priznanje pridnosti in v vzpodbudo k varčevanju med mladino« najboljšemu učencu ali učenki v vsakem razredu vseh šol na ozemlju Ljubljane posebno vložno knjižico — »zlati knjižico« — z vlogo 50 din. Te vloge so izplačljive ob polnoletnosti nagrajenca. Do svojega jubileja je izdala 1725 takih vložnih knjižic v skupnem znesku 86.250 din. Na enak način je sklenila obdarovati vsakega novorojenca in izdala takih knjižic 1365 v skupni vrednosti 68.250 din.

Kmetu je pomagala s tem, da je odstopila Priviligirani agrarni banki 280 kmetov dolžnikov v skupnem znesku din 8,890.494²⁰ in pri tem izgubila na obrestni razliki oziroma odpisala 3,119.168 din.

Od začetka svojega obstoja je dala Mestna hranilnica mestni občini ljubljanski okrog 150,000.000 din posojil. Ta posojila so bila porabljena z zidanje stanovanjskih hiš, za regulacijo Ljubljane, za ureditev cest, za električno železnico, za mestno klavnico in hladilnico, za gasilsko in reševalno postajo, za šolske zgradbe itd. Samo v zadnjih 5 letih je razdelila na podporah 2,300.000 din, za zgraditev nove mestne ubožnice pa je prispevala 5,000.000 din. Danes razpolaga z lastnim čistim premoženjem v vrednosti nad 20,000.000 din in s pokojninskim skladom svojih uslužbencev v višini 8,468.885 din.

Vodstvo hranilnice predstavljajo upravni odbor, katerega člane voli za dobo 3 let občinski svet, in ravnateljstvo.

V okviru hranilnice deluje že 31. leto tudi Kreditno društvo Mestne hranilnice ljubljanske, ki služi predvsem interesu ljubljanskih obrtnikov in malih trgovcev.

Mestna hranilnica ljubljanska je bila v vseh 50 letih svojega obstoja važen činitelj slovenskega in posebej ljubljanskega gospodarskega življenja. Ona je nekaka idejna matica slovenskih mestnih hranilnic, ki so ji sledile in katerim je postala zgled: Kranj 1893., Novo mesto 1894., Radovljica 1896., Kamnik 1901., Črnomelj 1905., Postojna 1907., Idrija 1907., Kostanjevica 1907. in Vrhnika 1909.